بەش / مێژوو

کۆلێژ / ئاداب

زانکۆ / سەلاحەددین - هەولێر

بابەت / مێژووی دەوڵەتی فاتیمیەکان (297- 567ك/ 909- 1071ز) ئەیوبیەکان (567-648ك/1171- 1250ز)

پەرتووکی کۆرس – (سێیەمی گشتی)

ناوی مامۆستا / هۆشمند باپیر گۆمەشینی

ساڵی خوێندن : 2022_ 2023

پەرتووکی کۆرس
Course Book

1. ناوی کۆرس	مێژوویی دەوڵەتی فاتیمەکان(297- 567ك/ 909-1071ز) ئەیوبیەکان(567-648ك/1171- 1250ز)
2. ناوی مامۆستای بەر پرس	م.ی. هۆشمند باپیر عثمان
3. بەش/ کۆلێژ	مێژوو/ئاداب
4. پەیوەندی	ئیمێل: hoshmand.othman@su.edu.krd ژمارەی تەلەفۆن (0750 4488580):
5. یەکەی خوێندن (بە سەعات) لە هەفتەیەک	تیۆری: 3
6. ژمارەی کارکردن	ئامادەبوونی مامۆستای وانەبێژ بۆ قوتابیان لە ماوەی هەفتەیەکدا 3
7. کۆدی کۆرس	
8. پرۆفایەلی مامۆستا	ناوی تەواو : هۆشمند باپیرعُثمان پسپۆری : مێژووی ئیسلامی/ قوتابی دکتۆرا پسپۆری وورد: مێژووی ئیسلامی شوێنی کار : بەشی مێژوو - کۆلێژی ئاداب / زانکۆی سەلاحەددین بروانامەی بکالوریوس : 2006-2007 / زانکۆی سەلاحەددین / کۆلێژی ئاداب – بەشی مێژوو بروانامەی ماستەر : 2014-2015
9. وشە سەرەکیەکان	فاتیمیەکان. ئیسماعیلیەکان

- **خەلیفەکانی فاتیمی**
- **مغریب**
- **هۆزەکان**
- **شام**
- **ئەیوبییەکان**
- **سولتان**
- **شارستانیەت**
- **عەبباسی**

10. ناوەرۆکی گشتی کۆرس:

لێرە مامۆستای وانەبێژ باس لە کۆرسەکە دەکات بە شێوەیەکی گشتی کە پێویستە ئەم خاڵانەی خوارەوە بگرتەوە:

- **گرنگی خوێندنی کۆرسەکە (بابەتەکە)**
- **تێگەیشتنی چەمکی سەرەکی کۆرسەکە**
- **بنەما وبیردۆزی کۆرسەکە**
- **زانینی تەواو بە لایەنە گرنگیەکانی بابەتەکە**

مێژووی هەردوو دەولەتی فاتیمیی (297-567ك/ 1171-1250ز) و ئەیوبی(577-648ك/ 1171-1250ز) بەیەکێك لەماوە مێژووییەگرنك و دیارەکانی مێژووئیسلامی هەژماردەکرێت لە رووی سیاسی و شارستانییەتەوە، کە نزیکەی چوار سەدە فەرمانڕەوایەتی سنورێکی فراوانی جیهانی ئیسلامیان کردووە، کە چەند هەرێم و ناوچەی جیاجیای گرتبووە خۆی، کە لەئەنجامی بانگەشەیەکی سیاسی و ئاینی ڕێکخراو کە زیاتر لە چارەکە سەدەیەکی خایاند و توانیان لە ژێر ناوی شیعەی ئیسماعیلی لەلایەن دەوڵەتی فاتمی و سونەی شافیعی لەلایەن ئەیوبیەکان فەرمانڕەوایی دوو دەوڵەت بکەن. لەڕاستیدا بەگرتنە دەستی دسەڵاتی سیاسی لە لایەن فاتمیەکان گۆڕانکاری سیاسی و کۆمەڵایەتی و شارستانیەتی گەورە ودیار لە جیهانی ئیسلامی روویاندا، ماوەی فەرمانڕەویای فاتمیەکان بەچەند قۆناغێکی جیاواز گوزەری کردووە، کە چاخی یەکەمی لە پێش ڕاگەیاندنی دەوڵەت بوو لە مەغریب ئەویش بە قۆناغی نهینی دەناسرۆێت، دواتر بەردەوام دەبێت و ئەویش بە چاخی بەهێزی وگەشەی سیاسی و شارستانی و پێشکەوتن توندو تۆڵکردنی بنمچی دەسەلاتیان و سەربەخۆییان دادەنرێت،و ڕەگەزی مەغریبی بە پاڵپشتی بانگخوازە فارسەکان لەم چاخەدا پێگەیەکی دیارو بەرزیان لەدەوڵەتدا هەبوو بەدەست رویشتۆوی زۆریان کاریگەریان لە ئاراستەکردنی سیاسەتی دەوڵەت هەبوولە زاڵبوونی کارگێری و سەربازی بەسەرمەعریب و هەرێمەکانی تردا.

دواتر چاخی دووەم دەست پێدەکات کە ڕاگەیاندنی دەولەت بوو لە مەغریب و هەولەکانیان بۆ گواستنەوەی مەڵبەندی دەسەڵاتیان بۆ میسر. قۆناغی سێیەم ماوەی حوکمرانی بنیان نان بوو لە میسر کە ئەویش بەسەر دوو قۆناع دابەش دەبێت، قۆناغی بەهیزی دواتر قۆناغی سستی و لاوازی دەولەتەکەیە، لەوێشدا قۆناغی یەکەم دروست بوونی دەولەتی ئەیوبی دەست پێ

دەكات كەتوانی گۆڕانكاری لە سیستەمی سیاسی و مەزهەبی لەدەولەتی فاتیمی بكات سەرەتای قۆناغێكی نوێ بەناوی بنەمالەی ئەیوبیەوە دەست پێ بكات، كە ئەویش بە قۆناغێكی گرنك و پڕ بایەخی نێو مێژووی ئیسلامی دادەنرێت بەتایبەت لە روو بەروو بوونەوەوەی بەرامبەر بە خاچ هەلگران و پاراستنی دەولەتی ئیسلامی. بەلام ئەویش لەدوا قۆناغەكانی بەرەو سیستی و لاوازی دەڕوات تا لە كۆتایدا كۆتایی بە سیستەمی فەرمانرەایەتی ئەیوبیەكان دێت لەسەر دەستی مەمالیكەكان.

گرانی ئەو بابەتە و شارەزا بوون لەم مێژووە بۆ فێرخوازان وا دەكات لە ژیانی كردارەكی سوود لە خاڵە خراپەكان و لاوازەكان و بەهێزو باشەكانی ئەم مێژووە وەربگرن. بە تایبەت لە رووی شارستانیەتیەوە كە گەیشتبوو بە لوتكەی گەشەسەندووی، جگە لە لایەنی سیاسی و پەیوەندیەكانی ئەو دەوڵەتە بە ئیمپۆاتوریەتی بیزەنتی و جیهانی ئەوروپا.

❖ . ئامانجەكانی كۆرس

1- تیگەیاندنی قوتابی خوێندكار بەسەرجەم لایەنە سیاسی و و شارستانیەتیەكانی مێژووی هەردوو دەولەتی فاتیمی و ئەیوبی كەسایەتی خەلیفەكان و سیاسەتی نیوەخۆ دەرەوەیان جەختكردنەوە لەسەر كارو ڕۆڵیان بە لایەنی باش و خراپیان بەسەر گورانكاریەكانی سەردەمی فەرمانڕەوایەتیان.

2- لێكدانەوەی رووداوە مێژوویەكان و ململانی یە سیاسی و سەربازیەكان لەناوە خۆو دەرەوە لەگەڵ هێزو بزافە نەیارەكانی خیلافەت، و بەدیار خستنی لایەنەچاك خراپەكان لەسەرجەم بوراە جۆراو جۆرەكاندا، بەتایبەتی دەست نیشان كردنی هۆكارەكانی ئەم مللانییە لە نێوان دەوڵەتی فاتیمی و ئەیوبی و هێز و بزاڤ كەسایەتیەكانی نەیار بە خیلافەت.

3- رونكرنەوەو گەیاندنی ئەو زانیارایانەی كە بەگۆرانكاری كۆمەلایەتی و سیاسی و ئابووری دادەنرێت لەم مێژووە، بەهۆی رِلّی سیاسی و سەربازیانەی هەردوو هێزی مەشاریقە و مەغاریبە گێراویان بەهۆی پێگەی بە هێزیان یاخود زالّدەست بوونیان بەسەر خەلیفەكان و خیلافەت.

4- هەوڵدان بۆسود وەرگرتن لە مێژووی دەولەتی عەبباسی بەگشتی و بەستنەوەی بە واقیعی سیاسی و شارستانیەتی هەنووكە، لە پێناو كرانەوەی بیرو هۆشی خوێندكار و بەرچاو ڕۆنبونی زیاتریان، چونكە مێژوو بۆ پەندو سوود وەرگرتنە لە رابردوو بۆ ئیستاو داهاتوو.

کار لەسەر جوولاندنی هزری قوتابی دەکات بە ئاراستەی جیاواز و خوێندنەوەی (بەرامبەر) لە پێناو فراوان کردنی ئاسۆی بیرکردنەوە و دونیا بینی.

12. ئەرکەکانی قوتابی

ئامادەبوونی قوتابیان لە وانەکاندا، لە تاقیکردنەوەکاندا، راپۆرت و ووتار نووسین... هتد.

13. ڕێگەی وانە ووتنەوە

- **: داتاشۆ و پاوەرپۆینت، ، تەختەی سپی ،مەلزەمە... هتد. ڕێگاکانی ووتنەوەی بابەتەکە و هۆکارەکانی**

لە ڕێگەی موحازەرەو سیمینار وکفتوگۆ لە گەڵ قوتابیاندا مامۆستا بابەتەکە پێشکەش دەکات.:

سوود لە بەکارهێنانی داتاشۆ دەبینرێت بۆ پیشاندانی کورتەی وانەکان و دۆکیومێنتە گرنگەکان.

لەکۆتایی وانەکاندا مامۆستا چەند پرسیارێکی نمونەیی لە بابەتە پێشکەشکراوەکە دەردەهێنێت.

14-. سیستەمی هەڵسەنگاندن

- **لێرە مامۆستا جۆری هەڵسەنگاندن (تاقیکردنەوەکان یان ئەزموونەکان) دەنووسێت بۆ نموونە تاقیکردنەوەی مانگانە، کویزەکان، بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە (پریزەنتەیشن)، ڕاپۆرت نووسین، ووتار نووسین یان ئامادەنەبوونی خوێندکار لە پۆلدا...هتد. ئامانە چەند نمرەی لەسەردەبێت و مامۆستا چۆن نمرەکان دابەشدەکات؟ کاتی تاقیکردنەوەکان و چۆنیەتی دابەشکردنی نمرە:**

15. دەرئەنجامەکانی فێربوون

پڕکردنەوەی ئەم خانەیە زۆر گرنگە، مامۆستا دەرئەنجامەکانی فێربوون دەنووسێت. بۆ نموونە: ڕوونی ئامانجە سەرەکیەکانی کۆرسەکە (بابەتەکە) بۆ خوێندکار

گونجاندنی ناوەڕۆکی کۆرسەکە بە پێویستی دەرەوە و بازاڕی کار

قوتابی چی نوێ فێردەبێت لە ڕێگەی پێدانی ئەم کۆرسەوە؟

16- ليستی سەرچاوەکان:

1. ابن الاثير: الكامل في تاريخ
2. ابن خلكان: وفيات الاعيان وانباء ابناء الزمان
3. الاصبهاني: البرق الشامي
4. ابن الجوزي: المنتظم في تاريخ الأمم والملوك
5. سبط ابن الجوزي: مراة الزمان في التاريخ الاعيان
6. أبو الشامة: لروضيتن في الاخبار الولتين النورية والصلاحية
7. ابن عمار اليمني: النكت العصرية في أخبار الوزراء المصرية.
8. الدواداري: الدرة المضية في أخبار الدولة الفاطمية
9. ابن العبري: تاريخ المختصر الدول
10. ابن شاهنشاه ايوبي: مضمار الحقائق وسر الخلائق
11. النوبختي: فرق الشيعة
12. اليونيني، ذيل المراى الزمان
13. أبوالفداء: المختصر في أخبار البشر
14. النويري: نهاية الأرب في فنون الأدب
15. الذهبي: سير أعلام النبلاء
16. الذهبي: تاريخ الإسلام ووفيات المشاهير والأعلام
17. العمري: مسالك الأبصار في ممالك الأمصار
18. الصفدي: الوافي بالوفيات
19. ابن تغري بردي: النجوم الزاهرة في ملوك مصر والقاهرة
20. المقريزي: اتعاظ الحنفاء بأخبار الأئمة الفاطميين الخلفاء
21. السلوك لمعرفة دول الملوك
22. المواعظ والاعتبار بذكر الخطط والآثار
23. ابن كثير: البداية والنهاية
24. ابن العمراني: الإنباء في تاريخ الخلفاء
25. السبكى: طبقات الشافعية الكبرى
26. ابن خلدون: (العِبَر)و ديوان المبتدأ والخبر في تاريخ العرب والبربر ومن عاصرهم من ذوي الشأن الأكبر

سەرچاوەکان:

1- حسن إبراهيم حسن وطه أحمد شرف، عبيد الله المهدي إمام الشيعة الإسماعيلية ومؤسس الدولة الفاطمية في بلاد المغرب

2- فرهاد دفتري: الإسماعيليون، تأريخهم وعقائدهم، ترجمة: سيف الدين القصير

17. بابەتەکان	ناوی مامۆستای وانەبێژ
مێژووی دەولەتی فاتیمیەکان و ئەیوبیەکان: هەفتەی یەکەم: 1- بنەما مەزهەبیەکانی دەوڵەتی فاتمی	ناوی مامۆستا : هۆشمند باپیر عثمان وەک: 3کاتژمێر

	2- دەرکەوتنی ایسماعیلیەکان و گەشەکردنیان 3- پێشەواکانییان هەفتەی دووەم: 1- سیاسەتی دەوڵەتی فاتیمی لە مغریب 2- خەلیفەکانی دەولەتی فاتیمی 3- (القائم 322- 334ك): 4- خەلیفه المنصور 334- 341ك:- 5- سیاسەتەکانی نێوە خۆیی دەرەوەیان هەفتەی سێیەم: 1- المعزالدين الله (أبو تميم معد)(341-365ك/952ز) 2- هەڵمەتی فاتیمیەکان بۆ سەر میسرو گواستنەوەی دەسەڵاتیان 3- **زاڵ بوونی (معزالدين لله) بەسەر ديمشق و شارەکانی ترد:** 4- العزيزبالله: (365-386ك/975ز) 5- سیاسەتی نێوە خۆیی و سیاسەتی دەرەکی 6- ڕۆڵی ژن لە پێگەی دەوڵەتەکەی هەفتەی چوارەم: 1- **الحاكم بأمر الله (أبو علي منصور) (386- 411ك/996ز)** 2- گرنگترین ڕووداوەکانی ماوەی دەسەڵاتداریی الحاكم 3- هەلویستی خەلیفە الحكام بەرامبەر بە مەسیحیەکان و یەهودیەکان. 4- **الظاهر (أبو الحسن علي) (411-427ك/ 1030ز)** **هەفتەی پێنجەم:** 1- **المستنصر(ئابو تميم معد) (427- 487ك/ 1035ز)** 2- بدر الجمالی سیستەمی وەزارەت 3- **المستعلي (أبو القاسم أحمد) (487ك/ 1096ز)** 4- **الحافظ (أبو الميمون عبدالمجيد (524ك/ 1130ز)** هەفتەی شەشەم: 1- **الظافر (أبو المنصور أسماعيل) (544ك/ 1149ز)** 2- ململانی وزارەت ڕۆڵی علی کوڕی سالار کوردی لەوەزارەت: 3- **الفائز (أبو القاسم عيسى) (549ك/ 1154ز).** هەفتەی حەفتەم: **1- تایبەت مەندیەکانی دەوڵەتی فاتیمی لە بورای بنیاتنان و ئاواکاری.** 2- **العاضد (أبو محمد عبدالله) (555ك/ 567ك/ 1160-1171ز)** 3- هۆکارەکانی لاوازبوونی دەوڵەتی فاتیمی ڕووخانی هەفتەی هەشتەم: 1- ڕاگەیاندنی دەوڵەتی ئەیوبی هۆکارەکانی: 2- دیارترین فەرمانڕەواکانی دەوڵەتی ئەیوبی.

	هەفتەی نۆیەم: 1- ڕۆلی ئەیوبیەکان لە ڕووبەڕووبونەوە لەگەڵ خاچ دروشمان هەفتەی دەیەم: **1- تایبەت مەندیەکانی دەوڵەتی ئەیوبی لە رووی سیاسی وکارگێری:** **هەفتەی یانزەهەم:** **1- تایبەت مەندیەکانی دەوڵەتی ئەیوبی لە روویی ئاواکاریی** **هەفتەی دوازدەهەم:** **1- گرنگترین دەستکەوتەکانی دەولەتی ئەیوبی** **هەفتەی سێزدەهەم:** **هۆکارەکانی لاواز بوونی رووخانی دەوڵەتی ئەیوبی**
	18. بابەتی پراکتیک (ئەگەر هەبێت) **نیە**
ناوی مامۆستا وەک: 3 کاتژمێر	

19. تاقیکردنەوەکان

1. دارشتن: لەم جۆرە تاقیکردنەوەیە پرسیارەکان زۆربەی بە وشەی وەک روون بکەوە چۆن...؟ هۆکارەکان چی بوون...؟ بۆچی...؟ چۆن...؟ دەستپێدەکات.
لەگەڵ وەڵامی نموونەییان
نموونە دەبێت دەستەبەربکرێت

2. راست وچەوت: لەم جۆرە تاقیکردنەوەیە رستەیەکی کورت دەربارەی بابەتێک دەستەبەردەکرێت وپاشان قوتابی بە ڕاست یان چەوت دادەنێت. نموونە دەبێت دەستەبەربکرێت.

3. بژاردەی زۆر: لەم جۆرە تاقیکردنەوەیە ژمارەیەک دەستەواژە دەستەبەردەکرێت لە ژێر رستەیەک وپاشان قوتابیان دەستەواژەی راست هەڵدەبژێرێت. نموونە دەبێت دەستەبەربکرێت.

پ1/ هۆکارەکانی دروست بوونی دەولەتی فاتیمیی لە لەمەغریب؟

پ2/ گلانگتلابن قۆناغەکانی بانگەوازی ئیسماعیلی بژمێرەو باسیان بکە ؟

پ3/ باس لە شەك و گومانی ڕۆژهەڵاتناسان بکە دەربارەی ژیاننامەی پێغەمبەر دخ؟

پ4/ سەدەی چوارەمی کۆچی بە سەردەمی زێرینی شیعەی ئیسماعیلی دابنێین لە چەندین رووەوە، چین باسایان بکە ؟

پ4/ ئەم هۆکارانەی معزی هاندا بۆ دەست بەسەر داگرتنی میسر؟

پ5/ ئەو هۆکارو پاڵنەرانە چی بوون لە چوونی ئەیوبیەکان بۆ میسر ؟
20. تێبینی تر لێرە مامۆستای وانەبێژ دەتوانێت تێبین وکۆمەنتی خۆی بنوسێت بۆ دەوڵەمەندکردنی پەرتووکەکەی.
21. پێداچوونەوەی هاوەڵ ئەم کۆرسبووکە دەبێت لەلایەن هاوەڵێکی ئەکادیمیەوە سەیر بکرێت و ناوەڕۆکی بابەتەکانی کۆرسەکە پەسەند بکات و جەند ووشەیەک بنووسێت لەسەر شیاوی ناوەڕۆکی کۆرسەکە و واژووی لەسەر بکات. هاوەڵ ئەو کەسەیە کە زانیاری هەبێت لەسەر کۆرسەکە و دەبیت پلەی زانستی لە مامۆستا کەمتر نەبێت.